

سنجش مجموعه‌ای در کلاس

آموزش زبان انگلیسی

ارائه يك الگو پیشنهادی

زبان انگلیسی

دکتر سید تقی‌الله حسینی، دانشگاه شهید رجایی

Abstract:

This paper studies what portfolio assessment is and also deals with proposing a suggested collaborative model to English Language classes. The model includes five interrelated elements which are (a) the portfolio team (b) student (c) folder (d) teacher and (e) parents. Moreover, there are two sample reflection forms which are used to reflect the self-assessment of the teacher and also the students. Also, two different kinds of checklists are offered to analyze the student's progress: the portfolio analysis checklist and the portfolio assessment checklist. Portfolio assessment has many benefits for such as including the teacher's active involvement in student assessment, encouraging thoughtful activity in the classroom, creating instructional links at different grade levels, linking assessment to classroom activities and involving both students and parents in assessment.

Key Words: Portfolio, Portfolio Assessment, Benchmark, Showcase, Collaborative mode

چکیده

مقاله حاضر ابتدا به تعریف «سنجش مجموعه‌ای» و سپس برای کلاس‌های آموزشی زبان انگلیسی «الگوی پیشنهادی مشارکتی» را شرح می‌دهد. این الگو شامل پنج عنصر مرتبط است که عبارتند از: (الف) گروه مجری (ب) دانش‌آموز (ج) پوشه (د) معلم (ه) والدین. علاوه بر این‌ها دو نوع فرم نظرسنجی وجود دارد که ارزیابی معلم و دانش‌آموز را در دو سطح متفاوت هم برای تجزیه و تحلیل پیشرفت دانش‌آموزان ارائه شده است که «لیست کنترل تحلیل مجموعه‌ای» و «لیست کنترل ارزیابی مجموعه‌ای» را شامل می‌شود.

کلیدواژگان: مجموعه‌ای، سنجش مجموعه‌ای، استاندارد، نمایشگاه، مشارکتی، مدل همکاری

سنجش مجموعه‌ای، ظرف پانزده سال اخیر در آموزش و پرورش رایج شده است. این نوع سنجش به عنوان مجموعه‌ای هدفمند از کار دانش آموز تعریف شده که نتیجه تلاش‌های دانش آموز و پیشرفت و موفقیت‌های وی را در یک موضوع درسی و یا چندین موضوع متفاوت نشان می‌دهد.

طبق نظرات پالسون و می‌یر (۱۹۹۱)، این مجموعه باید شامل فعالیت جمعی دانش آموزان در انتخاب محتوا، معیارهای انتخاب، و معیارهای قضاوت و شواهد مشارکت شخصی دانش آموزان شود. همچنین، هارت (۱۹۹۶) در تعریف خود، مجموعه را به ظرفی تشبیه می‌کند که مهارت‌های شخص، عقاید، علائق و دستاوردهای وی را در برمی‌گیرد.

شارون و آمالی (۱۹۹۴) معتقدند که بین مجموعه و سنجش مجموعه‌ای فرق آشکاری وجود دارد. مجموعه تجربیات دانش آموز و خودآزمایی او را در برمی‌گیرد، در حالی که سنجش مجموعه‌ای فرایند طرح، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل منابع گوناگون موجود در مجموعه را منعکس می‌کند.

طبق نظرات می‌سل و استیل (۱۹۹۱)، مجموعه این فرصت را به دانش آموزان می‌دهد تا در ارزشیابی کار خود شرکت کنند. راه پیشرفت فردی آنان را هموار سازد و مبنایی برای ارزشیابی کیفیت یادگیری و عملکرد جامع هر فرد فراهم می‌آورد. به علاوه، گریس و شورز (۱۹۹۱) بر این نکته تأکید دارند که مجموعه، پیشرفت تحصیلی دانش آموز را ثبت می‌کند؛ یعنی آنچه را که وی آموخته و این که چگونه از عهده آن برآمده، روشی که در اندیشیدن به کار برده است، سؤالات، تحلیل‌ها، سنتزها، خلاقیت‌ها و نحوه ارتباط با دیگران را از نظر ذهنی، عاطفی و اجتماعی تجزیه و تحلیل می‌کند.

جانسون و رز (۱۹۹۷) سنجش مجموعه‌ای را با آزمون‌های سنتی مقایسه می‌کنند. آن‌ها اظهار می‌دارند، آزمون‌های سنتی، یادگیری را از آزمون جدا می‌کنند؛ در حالی که سنجش مجموعه‌ای، آزمون را با آموزش و یادگیری درهم می‌آمیزد. آزمون‌های سنتی یادگیری را با استفاده از سطح محدودی از تکالیف، مورد سنجش قرار می‌دهند که ممکن است، با آنچه دانش آموزان سر کلاس انجام می‌دهند، همخوانی نداشته باشد. اما سنجش مجموعه‌ای سطح کاملی از فعالیت‌های آموزشی را که دانش آموزان سر کلاس به آنها پرداخته‌اند، ارائه می‌دهد. آزمون‌های سنتی به ندرت ابزارهای لازم را برای ارزشیابی توانایی دانش آموز از نظر یادگیری در اختیار وی قرار می‌دهند. اما سنجش مجموعه‌ای، خودآزمایی را به عنوان یک هدف از دانش آموزان می‌خواهد تا به نحوه یادگیری خود نظارت داشته باشند.

جکتینز (۱۹۹۶) سه مدل سنجش مجموعه‌ای را مطرح می‌کند که هر کدام براساس یک سلسله فرضیه‌های نظری بنیاد نهاده شده‌اند

و عبارتند از: نقش دانش آموزان و معلم در سنجش، امکانات لازم از قبیل انتخاب مطالب، مدیریت مجموعه، تهیه یک نظرسنجی بعد از سنجش، تحلیل مجموعه و تبیین هدف‌ها. در سنجش مجموعه‌ای به نام «نشانگر»، انجام این وظایف بر عهده معلم است. در نوع دیگری از سنجش مجموعه‌ای که «نمایشگر» نامیده می‌شود، همه این وظایف بر عهده دانش آموزان و در نوع سوم آن که «سنجش مشارکتی» خوانده می‌شود، هم دانش آموز و هم معلم، مشترکاً مسؤلیت سنجش را عهده‌دار می‌شوند.

سنجش نشانگر، بیش تر معلم محور است. معلم رسماً مسؤل مشاهده دانش آموزان و تحلیل کارهای آنان است تا اطلاعاتی درباره پیشرفتشان کسب کند. با این اطلاعات، معلم‌ها نشانگر را ایجاد می‌کنند تا توسط آن، نمرات پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را تعیین کنند. نمرات به کاربرد زبانی تعلق می‌گیرند و فقدان هر نوع مهارت با معلومات زبانی، موجب اخذ نمره منفی می‌گردد.

در نمایشگر، برخلاف نشانگر که معلم مسؤل ارزشیابی است، کار سنجش اساساً با دانش آموزان شروع و با آن‌ها پایان می‌یابد. در این نوع از سنجش مجموعه‌ای، اعتماد به دانش آموزان نقش اصلی را ایفا می‌کند تا بتوانند، توانایی‌های خود را مورد سنجش و ارزیابی قرار دهند و مسؤل یادگیری خویش باشند.

سنجش مجموعه‌ای مشارکتی، دانش آموزان، معلمان و والدین را در کار سنجش سهیم می‌سازد. در الگوی مشارکتی دانش آموز مسؤلیت سنجش مجموعه‌ای خود را عهده‌دار می‌شود و در انتهای سال، مجموعه را با خود به منزل می‌برد. اما سنجش مشارکتی شامل نسخه‌های تلفیق شده‌ای از انتخاب‌های خود دانش آموزان و اظهارنظرهای معلم است و مجموعه سنجش مشارکتی در مدرسه می‌ماند و همراه دانش آموزان از پایه‌ای به پایه دیگر می‌رود. الگوی ارزیابی مجموعه‌ای در آموزش زبان انگلیسی دارای پنج عنصر به هم پیوسته است:

(الف) گروه مجری: افرادی که در مورد هدف‌های سنجش مجموعه‌ای تصمیم می‌گیرند و تعیین می‌کنند، کدام اطلاعات را در مجموعه مورد استفاده قرار دهند و چه مقدار از آن را برای پیشرفت دانش آموزان در ارتباط با هر یک از هدف‌ها جمع‌آوری کنند.

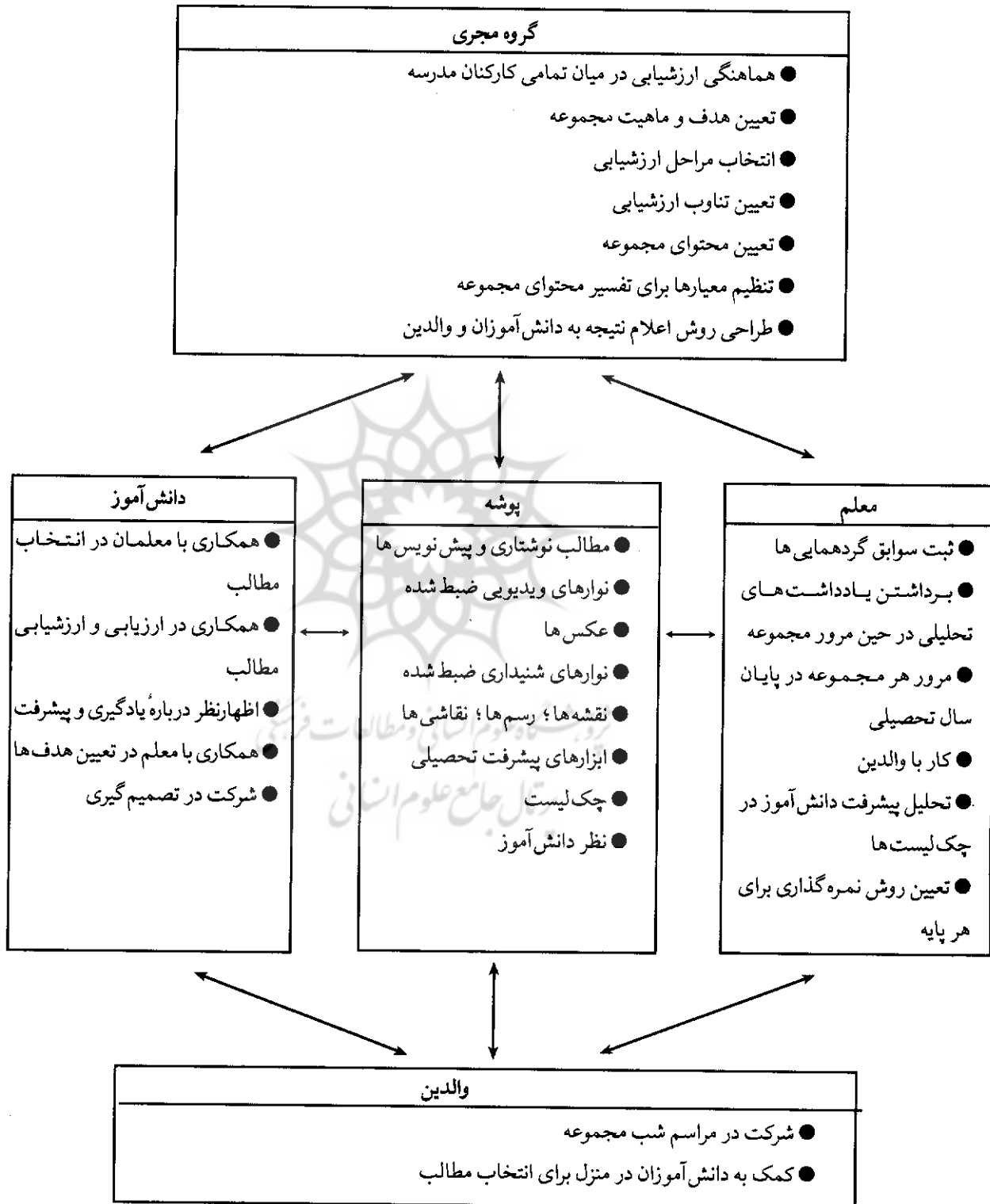
(ب) دانش آموز: وظیفه انتخاب مطالب مجموعه، نگهداری آن‌ها در پوشه، و همکاری با معلم در کار تحلیل مجموعه برای والدین را به عهده دارد.

(ج) پوشه: شامل مطالب انتخاب شده دانش آموز، چک‌لیست‌ها، و فرم نظرسنجی دانش آموز و معلم می‌شود.

(د) معلم: راهنمایی دانش آموز در تحلیل مجموعه و اظهارنظر در مورد پیشرفت دانش آموز از طریق چک‌لیست‌ها و پر کردن فرم نظرسنجی مخصوص معلم، تعیین مقدار و محتوای مطالب مجموعه را عهده‌دار است.

ه) والدین: کمک به دانش‌آموزان برای انتخاب مطالب در خانه و شرکت در جلسات مشترک با معلم را به عهده دارند. طرح توسعه مجموعه که در ادامه آمده است، جزئیات بیش‌تری را در این مورد ارائه می‌دهد:

طرح توسعه مجموعه

اجرای الگو

تمامی مراحل طرح توسعه مجموعه که در نمودار فوق آمده است، اطلاعات ضروری و مراحل انجام کار را در اختیار گروه مجری برای تعیین هدف‌هایی که در مجموعه مورد استفاده واقع می‌شوند و هدف‌هایی که ارزشیابی خواهند شد، قرار می‌دهد. حالا زمان آن است که به الگو پردازیم. جمع آوری اطلاعات از دانش آموزان و تجزیه و تحلیل داده‌هایی که برای اجرای طرح آموزشی استفاده می‌شوند، از جمله مرحله‌های اجرا هستند. از نظر گوئیپ (۱۹۹۵)، آمالی و پیرس (۱۹۹۴)، اولین مرحله در سنجش مجموعه‌ای، مشخص کردن هدف‌های آموزشی است. این هدف‌ها می‌توانند، چگونگی انتخاب و ارزشیابی کار دانش آموزان را در مجموعه مشخص کنند. معلمان باید بدانند که دانش آموزان چه می‌خواهند.

نظرات دانش آموز

یکی از فایده‌های اصلی سنجش مجموعه‌ای، تشویق یادگیرنده به اظهارنظر است. طبق نظرات سانتوس (۱۹۹۷)، به عنوان بخشی از فرایند مجموعه، از دانش آموزان خواسته می‌شود تا درباره نیازها، هدف‌ها و نقاط ضعف و قوت خود در یادگیری زبان، اظهارنظر کنند. از آن‌ها خواسته می‌شود تا کار خود را انتخاب کنند و اهمیت آن را توضیح دهند و بگویند که چرا این کار برای آن‌ها با ارزش است. انعکاس نظرات یادگیرندگان به آن‌ها اجازه می‌دهد، افکار خود را درباره یادگیری ابراز کنند.

ارائه تعریفی از اظهارنظر که برای دانش آموزان قابل فهم باشد، آسان نیست. کومپ و باند (۱۹۹۵) معتقدند، اظهارنظر را می‌توان رواج داد. این همان کاری است که دانش آموزان با مجموعه‌های خود انجام می‌دهند. آن‌ها برای پی بردن به آرا و عقاید خویش، کارشان را مرور می‌کنند.

همچنین آن‌ها مدتی را برای تفکر درباره خود صرف می‌کنند. بنابراین، آن‌ها قادر خواهند بود، نقاط ضعف و قوت خود را در یادگیری بشناسند و بالاخره، اظهارنظر نوعی فعالیت ذهنی است که توسط آن، دانش آموزان می‌توانند، عقیده خود را درباره مجموعه بیان کنند. نظرات کتبی ضبط شده آن‌ها در مجموع، آرا و عقاید گردهم آمده‌ای است که منشأ آن‌ها، همان کار کردن با مجموعه‌هاست. (سانتوس، ۱۹۹۷).

فرم نظرسنجی دانش آموز	
۱ من	دوست دارم برای این که
۲ من	دوست ندارم برای این که
۳ من به	احتیاج دارم برای این که
۴ من	یاد گرفتن برای این که
۵ من فکر می‌کنم که (هدف‌ها)
۶ من می‌فهمم که (ضعف‌ها و تریابی‌ها)
۷ من به یاد می‌آورم که (اشکالات)
۸ من	مروود می‌کنم (مطالب آموخته شده)
۹ من	در خود می‌بینم.
۱۰ من به خود نمره می‌دهم.

نظرات معلم

معلمان می‌توانند، نظرات خود را نسبت به فعالیت‌های آموزشی، با تفکر درباره آن‌ها و یا بحث و تبادل نظر با سایر همکاران و والدین اعلام کنند. اظهارنظر کتبی باعث می‌شود، معلم فرصت تمرکز، سازماندهی و ویرایش عقاید خود را داشته باشد و نهایتاً نظرات خود را به شکل نوشتاری در فرم زیر انعکاس دهد تا سرانجام، به خود ارزشیابی از طریق تجربیات تدریس دست یابد (باستیداس، ۱۹۹۶).

معلم به سؤالاتی از قبیل: چه چیزی، چرا، کجا و چگونه درباره مطالب آموزشی و نیازهای دانش آموزان، مشارکت همکاران و هدف‌های آینده آن‌ها پاسخ می‌دهد.

فرم نظرسنجی معلم	
۱ من می‌خواهم دانش آموزان
۲ دانش آموزان به را یاد بگیرند.
۳ این مطالب را به آن‌ها می‌آموزم برای این که نیاز دارند.
۴ از
۵ کار را در شروع می‌کنم.
۶ میزان تطابق اعتقاد با مطالب انتخابی ام پایان می‌دهم.
۷ میزان مشارکت با همکاران، دانش آموزان، والدین، مسؤولان و استادان است.
۸ هدف‌ها در این کلاس باید باشد.
۹ هستند.

چک لیست تحلیل مجموعه‌ای

چک لیست یکی از ساده‌ترین ابزارهای ثبت پیشرفت دانش‌آموزان است که باید براساس هدف‌های آموزشی طراحی شود و پیشرفت را همراه با کسب مهارت‌های موردنظر نشان دهد. هر مجموعه باید براساس هدف‌های خاص خود ارزشیابی شود. به فرم زیر توجه کنید. این فرم می‌تواند، به عنوان ابزار ارزشیابی در مهارت‌های گوناگون به کار گرفته شود.

چک لیست تحلیل مجموعه‌ای - فرم تحلیل مطالب آموزشی
نام دانش‌آموز
کلاس
تاریخ
هدف‌های آموزشی
هدف نهایی
مثال‌ها
منابع

گرامر، خواندن و نوشتن نشان می‌دهد. در هر قسمت، چهار اظهارنظر درباره کیفیت یادگیری دانش‌آموز در پایان سال تحصیلی وجود دارد. معلم فقط یکی از اظهارنظرها را که وضعیت دانش‌آموز را به بهترین وجه نشان می‌دهد، انتخاب و علامتگذاری می‌کند.

چک لیست نهایی ارزشیابی مجموعه‌ای

این چک لیست، نشان‌دهنده نمره نهایی دانش‌آموز و شرح کلی یادگیری زبان طی سال تحصیلی است و پیشرفت دانش‌آموز را در هفت مهارت متفاوت: شنیدن، صحبت کردن، واژگان، تلفظ،

چک لیست تحلیل ارزشیابی مجموعه‌ای - فرم تجزیه تحلیل نهایی
امتیاز کل:
نام دانش‌آموز
پایه تحصیلی
تاریخ:
۱. شنیدن:
☐ کلمات ساده را درک نمی‌کند.
☐ کلمات ساده را درک می‌کند.
☐ مکالمات ساده را می‌فهمد.
☐ مکالمات روزمره را می‌فهمد.
۲. صحبت کردن:
☐ سعی دارد مطالب را به انگلیسی بیان کند.
☐ انگیزه‌ای برای صحبت کردن به انگلیسی ندارد.
☐ در کلاس، به زبان مادری صحبت می‌کند.
☐ مشتاق انگلیسی صحبت کردن است.
۳. واژگان:
☐ مجموعه واژگانش محدود است.
☐ نمی‌تواند کلمات را به کار ببرد.
☐ در به کار بردن کلمات دچار اشتباه می‌شود.
☐ توانایی کاربرد واژگان را دارد.
۴. تلفظ:
☐ در کاربرد همخوان‌ها (حروف بی صدا) مشکل دارد.
☐ در کاربرد واژه‌ها (حروف صدادار) مشکل دارد.
☐ در الگوی تکیه مشکل دارد.
☐ در لحن کلام مشکل دارد.
۵. گرامر:
☐ در ترتیب کلمات زبان اشکالات زیادی دارد.
☐ اجزای جمله را ناهم‌جا به کار می‌برد.
☐ اجزای جمله را درست به کار می‌برد.
☐ در ترتیب کلمات زبان مشکلی ندارد.
۶. خواندن:
☐ نکات اصلی متن را نمی‌فهمد.
☐ مهارت‌های خواندن را به درستی به کار نمی‌گیرد.
☐ معنی کلمات جدید را نمی‌تواند حدس بزند.
☐ متن‌ها را درک می‌کند.
۷. نوشتن:
☐ خوانا می‌نویسد.
☐ ناخوانا می‌نویسد.
☐ نوشته‌هایش از نظر معنی مهم است.
☐ نوشته‌هایش از نظر معنی واضح است.

ارزشیابی مجموعه‌ای مزایای زیادی دارد که از آن جمله اند: دخالت فعال معلم در ارزشیابی دانش آموز، تشویق فعالیت فکورانه دانش آموز در کلاس، ایجاد ارتباط آموزشی در پایه‌های متفاوت، برقراری ارتباط بین ارزشیابی و فعالیت‌های کلاسی، و درگیر کردن دانش آموز و والدین در ارزشیابی. اما کاربرد سنجش مجموعه‌ای به زمان زیادی احتیاج دارد. بنابراین نیازمند آن است که دانش آموزان و معلمان و والدین در آن شرکت کنند. بدون درک اصول سنجش مجموعه‌ای از طرف مدیر مدرسه، اجرای آن در کلاس آموزش زبان انگلیسی مشکل خواهد بود. از آنجایی که دانش آموزان فعالانه در فرایند ارزشیابی مجموعه‌ای شرکت می‌کنند، فضای آموزشی آن‌ها راحت و بدون ترس و اضطراب خواهد بود.

زیرنویس

* Portfolio Assessment in the ELT Classroom Offering a Suggested Collaborative Model

1. Benchmark
2. Showcase
3. Collaborative

Center for Human Growth and Development.
University of Michigan.

O'Malley, J.M., and L. Valdez Pierce. 1996. **Authentic assessment for English language learners: Practical approaches for teachers.** Reading MA: Addison - Wesley.

Paulson F.L, P. R. Paulson and C. A. Meyer. 1991. **What makes a portfolio a portfolio?** Educational Leadership, February.

Santos, Maricel G. 1997. **Portfolio assessment and the role of learner reflection.** FORUM, 35, 2, p. 10.

Sharon S. Moya; J. Michael O'Malley, the journal of Educational Issues of language Minority students, v13p. 13-36, spring. 194. "A portfolio Assessment Model for ESL."

Wiggins, G. 1992. **Creating tests worth taking.** Educational Leadership.

منابع

- Arter, J., and Spandel, V. 1991. **Using portfolios of student work instruction and assessment.** Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.
- Bastidas A. Jesus A. 1996. "The teacher portfolio: A tool to become a reflective teacher". FORUM, 34., 3-4.
- Engel, B. 1991. **An approach to assessment in early literacy.** Inc. Kamii (Ed.), Achievement Testing in the Early Grades: The Games Grown-ups play. Wasington, DC: National Association for the Education of Young Children, ED 314207.
- Gottlieb, M. 1995. **Nurturing student learning through portfolios.** TESOL Journal 5, 1, pp. 12-14.
- Grace, C, and E.F; Shores. 1991. **The portfolio and its use: developmentally appropriate assessment of young children,** Little Rock, AR: Southern early childhood association.
- Hart, D. 1996. **Authentic Assessment: A handbook for educators,** Menlo Park, CA; Addison-Wesley Pub. Co.
- Herman, L. J., Aschbacher, P. R., & Winters, L. 1992. **A practical guide to alternative assessment.** Alexandria, VA, Association for Supervisions and Curriculum development.
- Jenkins, Carol Brennam. 1996. **Inside the writing portfolio what we need to know to assess children's writing,** USA, Heinemann Portsmouth, NH.
- Johnson, Nancy Jean and Leonie Marie Rose. 1997. **Portfolio clarifying, constructing and enhancing,** USA, Lancaster, Basel.
- Kompf, M., and R. W. Bond. 1995. **Through the looking glass: Some criticism of reflection.** Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA.
- Meisels, S., and Steele, D. 1991. **The Early Childhood Portfolio Collection Process.** Ann Arbor, MI: